

Raadsvoorstel

Onderwerp:	Woon-Welzijn-Zorgvisie 2026-2032
Portefeuillehouder:	M. Wichgers, M. Peters
Datum college besluit:	16 december 2025
Behandelend ambtenaar:	Beleidsmedewerkers Ruimtelijke Ontwikkeling en Maatschappelijke Opgaven
Registratienummer:	GZDGCB2238698/2281773

Inleiding

Elke gemeente in Nederland wordt geacht om vanaf 2026 een Woon-Zorgvisie te hebben. In Culemborg kiezen we voor een Woon-Welzijn-Zorgvisie, omdat we welzijn zien als een onlosmakelijke schakel tussen wonen en zorg. We hebben deze visie in co creatie ontwikkeld met partners op het gebied van wonen, welzijn en zorg en de Adviesraad Sociaal Domein en Inclusie. Voorafgaand aan de visie hebben we een analyse laten uitvoeren naar de huidige en toekomstige behoefte aan wonen met een welzijns- en zorgvraag. Daarnaast hebben we op initiatief en samen met de werkgroep Later is Nu en het Seniorencollectief een verdiepingsonderzoek uitgevoerd onder de Woon-Welzijn-Zorgbehoefte van Culemborgse Senioren vanaf 55 jaar.

Aanleiding

Ouderen en mensen met een beperking blijven tegenwoordig langer thuis wonen en daarmee neemt hun behoefte aan zorg en welzijn toe. In aantal is de groep ouderen veruit de grootste, maar het gaat bijvoorbeeld ook om mensen met psychische kwetsbaarheid, mensen met lichamelijke en verstandelijke beperkingen, arbeidsmigranten en dak- en thuislozen. De behoefte aan woonconcepten gecombineerd met welzijns- en zorgvraag neemt door de groei van deze doelgroepen en toenemende complexiteit van problemen toe. Om het langer en prettig zelfstandig wonen van de inwoners te kunnen organiseren, moeten we met partners en inwoners afspraken maken en maatregelen treffen om de behoefte aan wonen met een combinatie van welzijn en zorg goed op elkaar af te stemmen en te organiseren. En dat alles in een tijd waarin woningen schaars zijn, de woningbouwmarkt onzeker is, zorgpersoneel ontoereikend wordt en het mantelzorgpotentieel onder druk staat.

Samen met onze lokale en regionale partners op het gebied van wonen, welzijn en zorg beschrijven wij in de visie wat ons toekomstbeeld is voor Culemborg in 2032 en wat onze gezamenlijke uitgangspunten, doelen en opgaven zijn. Daarnaast biedt de visie uitgangspunten om de fair share-discussie over de huisvesting van bijzondere doelgroepen met onze regiogemeenten aan te gaan. Tenslotte vormt de visie de basis voor een uitvoeringsprogramma en afwegingskader voor woonzorginitiatieven, die in 2026, na vaststelling van de visie door de gemeenteraad, worden vastgesteld en verder uitgewerkt.

De visie samengevat:

De wijken

- De woonomgeving is zo toegankelijk mogelijk voor mensen met een fysieke, verstandelijke of psychische beperking. (Wandel-) routes zijn zo veel mogelijk obstakelvrij.
- De directe leefomgeving draagt bij aan gezond gedrag, ontmoeting en groenbeleving.
- Wijken zijn waar mogelijk gedifferentieerd. De draagkracht en draaglast wordt niet overschreden. Jong en oud, hulpbehoevenden en 'hulpgevers' leven er prettig samen.
- Wijken zijn zo ingericht dat men zich veilig voelt: objectief en subjectief (sociale cohesie).
- Op strategische plaatsen zijn grotere hubs met voorzieningen voor ontmoeting, zorg en welzijn. In buurten met een hoge concentratie doelgroepen zijn waar mogelijk kleinere hubs.
- Essentiële voorzieningen (supermarkt, huisarts, OV, ontmoetingsplek) bevinden zich zoveel mogelijk op loop- of fietsafstand.

De woningen

- Waar mogelijk is de woonruimte betaalbaar, levensloopbestendig en beschikt de woning over een buitenruimte met voldoende ruimte om buiten te zitten.
- Woonzorg-concepten zijn gericht op 'vrijwillige ondersteuning' en 'voor elkaar zorgen'.
- Mensen die niet passend wonen, proberen we te verleiden om te verhuizen naar een woning die qua grootte, prijsklasse en/of ligging beter aansluit bij hun leefsituatie.
- In geval van renovatie wordt er gestreefd naar slimme en betaalbare oplossingen.

Zorg en welzijn

- Zorg wordt zo dicht mogelijk bij mensen thuis georganiseerd, al dan niet geclusterd.
- Voorzieningen sluiten goed aan op de interesses en achtergronden van onze inwoners.
- We moedigen initiatieven aan die gemeenschapsvorming en samenredzaamheid stimuleren, zoals vrijwilligersnetwerken, gezamenlijke tuinen en zorgkringen.
- Er is sprake van 'netwerksamenwerking' tussen inwoners, zorg-en welzijnsparijen.
- Welzijn-zorgcirkels verbinden we waar mogelijk aan aan cirkels voor professionele zorg.
- Innovatie, flexibiliteit en ruimte voor (lokale) initiatieven zijn kernbegrippen.

Voorstel Raadsbesluit

De gemeenteraad van de gemeente Culemborg besluit:

1. De Woon-Welzijn-Zorgvisie 2026-2032 (GZDGCB2238698/2322173) vast te stellen.

Argumenten

1.1 Gemeenten worden geacht vanaf 2026 een Woon-Zorgvisie te hebben.

Elke gemeente in Nederland dient vanaf 2026 een Woon-Zorgvisie te hebben. Deze visie wordt onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma dat ingaat via de Wet versterking regie volkshuisvesting en vormt als zodanig een opmaat naar het komende volkshuisvestingsprogramma. Hiervoor dient echter de Wet versterking regie volkshuisvesting nog te worden vastgesteld

1.2 Het kiezen voor een Woon-Welzijn-Zorgvisie vloeit voort uit ons uitgangspunt dat welzijn een onlosmakelijke schakel is tussen wonen en zorg en dus onderdeel moet zijn van de visie.

In navolging van de Koers Sociaal Domein, het beleidsplan Versterking Sociale Basis en het Uitvoeringsplan Vergrijzing werken we al langere tijd toe naar het verleggen van geïndiceerde zorg naar ondersteuning vanuit de sociale basis en welzijn. Deze koers willen we dan ook nadrukkelijk voortzetten in de Woon-Welzijn-Zorgvisie.

1.3 De vraag naar woonconcepten met een combinatie van welzijn- en zorgconcepten neemt in aantallen toe als gevolg van de vergrijzing en ambulantisering van zorg.

Ambulantisering, ofwel, het scheiden van wonen en zorg is een beweging die al geruime tijd gaande is.

Verzorgingshuizen bestaan al niet meer en het aantal verpleeghuisplekken is bevroren. Dit noopt ons, samen met onze partners op het gebied van wonen, welzijn en zorg en met onze inwoners tot het nadenken over alternatieve vormen van wonen met een zorg- en welzijnscomponent.

1.4 De Woon-Welzijn-Zorgvisie maakt deel uit van de in 2024 geactualiseerde Woonvisie en is een specificatie voor de doelgroep mensen met een woon-zorgvraag.

In de Woonvisie 2024 wordt al in beperkte mate voorgesorteerd op onze opgaven in het kader van de Woon-Welzijn-Zorgvisie, maar dat is nog niet voldoende om al te kunnen gelden als een Woon-Welzijn-Zorgvisie die voldoet aan de bestaande eisen hiervan. De visie die er nu ter besluitvorming ligt vormt dan ook een aanvulling hierop.

1.5 De Woon-Welzijn-Zorgvisie vormt het kader voor o.a. Woondeals, (prestatie) afspraken met de woningbouwcorporatie, projectontwikkelaars en de fair share-discussie over de verdeling van bijzondere doelgroepen in de regio.

De visie en het daarop volgende afwegingskader voor Woon-Zorg initiatieven bieden ons houvast om ons, naast ruimtelijke eisen, woon initiatieven met een zorgcomponent te beoordelen op wenselijkheid, haalbaarheid en behoefte van onze inwoners. Daarnaast zijn er bijzondere doelgroepen die zich niet beperken tot de lokale behoefte, maar wel gehuisvest moeten worden. Hiervoor moeten de gemeenten in onze regio afspraken met elkaar over maken. De Woon-Welzijn-Zorgvisie biedt ons houvast om deze discussie aan te gaan.

1.6 Het vaststellen van de Woon-Welzijn-Zorg is de bevoegdheid van de gemeenteraad.

Het is een wettelijke verplichting om de Woon-Welzijn-Zorg te laten vaststellen door de gemeenteraad. Het daaropvolgende omgevingsprogramma en het afwegingskader Woon-Zorginitiatieven valt onder de bevoegdheid van het college. De Woon-Welzijn-Zorgvisie vormt de opmaat naar het toekomstige volkshuisvestingsprogramma.

Kanttekeningen

1.1 De samenwerking komt niet goed van de grond vanwege financiële schotten, organisatiebelangen, gebrek aan personeel in zorg en welzijn.

We hebben bewust gekozen om de visie in co-creatie met partners op het gebied van wonen, welzijn en zorg en inwoners (o.a. ASDI) op te stellen om met hen draagvlak te creëren en tot gezamenlijk gedragen afspraken te komen. Ondanks dat is er altijd het risico dat belangen botsen bij de uitvoering o.a. door financiële en wettelijke schotten. Des te belangrijker is het dat het omgevingsprogramma eveneens in nauwe samenwerking met de genoemde partners wordt ontwikkeld. Dan kunnen we bijtijds schakelen en bijsturen als er onverwachte problemen ontstaan als wijzigingen in het rijksbeleid of vertraging in de woningbouw.

De huidige woningbouwmarkt is een onzekere factor. Culemborg kent daarnaast qua ruimte niet heel veel mogelijkheden om uit te breiden naast de mogelijkheden die het Stationskwartier biedt. Om die reden is het belangrijk dat we naast de nieuwbouw van woonzorgconcepten en zorggeschikte woningen ook de mogelijkheid van zorggeschikt te maken woningen meenemen in het uitvoeringsprogramma. Daarbij moeten we ook nadrukkelijk kijken naar wat de woonomgeving te bieden heeft. Dit argument wordt versterkt door de uit de analyse gebleken behoefte van mensen om zolang mogelijk zelfstandig in de eigen woning en eigen woonomgeving te blijven wonen.

1.2 Weerstand in samenleving tegen het huisvesten van specifieke doelgroepen.

De ervaring leert dat het huisvesten van bepaalde doelgroepen in een buurt of wijk nogal eens op weerstand van groepen inwoners stuit. Communicatie is een belangrijk instrument om zorgen weg te nemen dan wel te verminderen. Maar we moeten ook met elkaar investeren in buurtverbinders en voorzieningen waarvan alle inwoners in een buurt baat hebben. Zo kunnen er zorgzame en samen redzame buurten ontstaan.

1.3 Belangen van projectontwikkelaars kunnen schuren met de uitgangspunten van de visie.

Naast de woningbouwcorporatie hebben we ook te maken met commerciële projectontwikkelaars die zich roeren op de markt van woonconcepten met een zorgcomponent. Hun financiële belangen kunnen soms in strijd zijn met de uitgangspunten van onze Woon-Welzijn-Zorgvisie. Het afwegingskader voor Woon-Zorg initiatieven, dat nog in concept is, biedt in die zin een duidelijk en vastgesteld instrument om initiatieven te beoordelen naast het bestaande ruimtelijke kader. Verder worden er ook hernieuwde richtlijnen geformuleerd voor het bouwen van zorggeschikte en levensloopbestendige woningen en wooncomplexen en wordt er stevig gecontroleerd op het naleven van deze richtlijnen door onze projectleiders.

Kosten, Baten, Dekking

Aan deze Woon-Welzijn-Zorgvisie zijn geen kosten verbonden. Aan het Omgevingsprogramma (uitvoeringsprogramma) mogelijk wel. Deze worden in het Omgevingsprogramma nader uitgewerkt. De Woon-Welzijn-Zorgvisie hangt nauw samen met ander (bestaand) beleid op het gebied van Wonen, Zorg en de welzijn (sociale basis). Het omgevingsprogramma moet worden uitgevoerd binnen de bestaande en beschikbare budgetten. Daarnaast worden ook de beschikbare budgetten van onze ketenpartners en transformatiegelden ingezet.

Personele en/of Juridische gevolgen

Het omgevingsprogramma wordt ontwikkeld en uitgevoerd binnen de bestaande formatie en uren van de betrokken teams.

Communicatie en Burgerparticipatie

De visie is in co-creatie opgesteld met de volgende partners: Adviesraad Sociaal Domein en Inclusie, Kleurrijk Wonen, ElkWelzijn, huisartsen, Sante partners, RIBW, Zorgkantoor VGZ en de VVT tafel.

Daarnaast zijn tijdens de analyseperiode verdiepingsbijeenkomsten gehouden met o.a. een vertegenwoordiging van de ouderenbonden, gehandicaptenorganisaties en individuele inwoners.

In regionaal verband zijn er bijeenkomsten gehouden over de doelgroepen die een rol spelen bij de Fair Share-discussie.

Over het raadsbesluit wordt gecommuniceerd via de gemeentelijke communicatiemiddelen, zoals de website, sociale media en de gemeentepagina in het Contact.

Bijlage:

1. Woon-Welzijn-Zorgvisie 2026-2032(GZDGCB2238698/2322173)
-

Raadsbesluit

Registratienummer: GZDGCB2238698/2281773

De gemeenteraad van de gemeente Culemborg besluit:

1. De Woon-Welzijn-Zorgvisie 2026-2032 (GZDGCB2238698/2322173) vast te stellen.

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,

Gehouden op datum 29 januari 2026

De griffier
D. van der Harst

De voorzitter
M.A. Mulder